

Ivana před mořem

(Excerpt in Czech)

Translated by: Kateřina Honsová

Contact of the translator: catalyna.style@gmail.com

„Já viděla inzerát v internetu, ještě je skříň? ... já ... přijdu,“ řekl ženský hlas s výrazně měkkým přízvukem. Za dvacet minut byla u dveří žena mého věku, v černé, opravdu mini sukni, s křiklavě růžovou rtěnkou od nosu až k bradě, ověšená třpytivými šperky. Mezitím co její dva (bosenští? srbští? makedonští?) týpci, každý s jednou diamantovou náušnicí v levém lalůčku, chodili kolem skříně jako kolem horké kaše, jsme stály na chodbě a v rozpacích jsme se usmívaly jedna na druhou.

„Ukrajina?“

„Ano i ne, blízko, Rusko.“

„Zbožňuju ruské básníky.“

Překvapeně se na mě podívala zpoza tlusté vrstvy řasenky.

Cvětajevovou, Brodského, Mandelštama...“ osmělila jsem se.

„Vy znáte?“ byla opravdu viditelně překvapená, což mě přimělo si myslet, že je možná učitelka, která špatně skončila, a přes její nonšalantní chování to pro ni není snadné. Ale evidentně nechtěla pokračovat v konverzaci ubírající se tímto směrem a odmlčela se.

„A jaké je to teď u vás? Po ruské invazi na Krym? Jste přibližně z těch končin, ne?“ Představovala jsem si naši skříň v její komůrce, jejíž stěny jsou určitě vymalovány na růžovo, a v které víc spící než bdící tráví dny poté, co celé noci protančí u tyče v nějakém temném baru.

„U nás ok,“ vypálila, jako kdyby na tuhle otázku čekala. Stále mě překvapuje ten prastrach z popírání, časně naroubován do kostí, který člověk před režimem nikdy nesetřese, ať žije později kdekoliv. Přitom mi stále nebylo úplně jasné, jestli je Ruska, nebo Ukrajinka.

„Je to tam nebezpečné, bojuje se tam?“ udělala jsem ze sebe hlupáka.

Máchla rukou, až jí zacinkaly náramky, jako když odmítá nabízenou kávu: „Nebezpečí v míru, ne ve válce.“

[...]

Tabáku máme dost a od pravoslavného svátku Vidovdan, kdy skončila výuka, každý den sedíme před plnou kavárnou a pijeme slivovici, rakiji ředěnou vodou nebo kávu z čistého ječmene, píše Adrijan slovinštinou, do které se již vmísily prvky srbštiny, v létě manželce, ale jen do deseti, protože potom je zákaz vycházení. Promenáda je neuvěřitelně živá, opéká se tam jehněčí za 140 dináru za kilo. Na trhu je k dostání jen červená cibule, bílá cibule, nesmírné množství jahod. Rád bych vám poslal balení cukru a kus slaniny, ale nejsou. Jím v menze, proju jsem pil jen jednou, těsto na chleba je nastavováno bramborami. Je mi líto, že jsem se tak málo zajímal o vaření, protože naše kuchařka umí velmi málo receptů. I když byla právě sklizeň, není mouka, ale sedláci mají plné truhly peněz. Když je církevní slavnost, posvícení, sejde se víc než tisíc lidí, přijdou harmonikáři a hrají kolo. Sedláci platí 200, 300 dinárů. Peněz jako šlupek, zboží lze ale získat jen přes známosti. V Bělehradu to bude stejná písnička: tanec, zpěvačky, hudba v každém lokálu. Když máš peníze, dostaneš cokoliv chceš, od sladkostí po hedvábné prádlo. Pár sandálů, které stály při mém příchodu 100 dinárů, teď stojí 2500 dinárů.

Ivana jde hned k ševci Krmolcovi a objedná pár sandálů velikosti čtyřiačtyřicet. Zaplatím je, až si je zvážím, a když budou těžší než čtyři deka, tak si je nevezmu, pohrozila mu. Německá pošta totiž nedovolí balíčky těžší než dvě stě gramů, to je pak akorát jeden sandál na jednu

zásilku. Poslala by mnohem víc, kdyby bylo co získat, tím by možná ulehčila svému svědomí, protože v poslední době ji unášelo do jiných světů: představovala si objetí a úsměv, ten paprsek přes tvář, ten laskavý, vtipný pohled.

Přežil jsem úpal, ale to nic není, pár jich umřelo na tropickou malárii.

Ivanu zase píchne v břicho, výčitka se jí teple rozlije po těle: pokud Adrijan zemře, bude to trest pro ni. Nikdy nevěřila v tu katolickou pomstu oko za oko, ale něco vyššího ji potrestá, pokud nebude správně cítit, pokud neudělá vše, co je v jejích silách, pokud nebude mít křišťálově čisté myšlenky, pokud zapomene na svou kůži, která se jí zdála být docela suchá, její kůže, která byla bez mužských dotyků tak opuštěná.

Slovinci jsme jak jedna rodina. Tady je boží klid, jenom draho a nedostatek toho či onoho nebo pár nenadálých návštěv připomínají válku. Poslední dobou foukal čerstvý vítr, byli jsme oblíbeným hlavním městem různých „vévodů a jejich kumpánů. Opilost, násilí, loupeže, zabijení byly na denním pořádku. Teď převzali moc ti, kteří jsou zde proto, aby celý kraj dýchal snadněji.

Pokud bude Adrijan zabit nebo raněn, bude to její vina, bude za to moci její nedostatek lásky, její nestálost, její slabá vůle, musí vytrvat, protože tato nová předtucha, že může svými činy zničit svého manžela, se do ní již dostává — a v ní, která kdysi tak odvážně vzdorovala Škalčanům, v ní sílí ta hrozba, tato nová forma strachu.

Jednoho ruského emigranta, inženýra, chodím učit německou konverzaci. Nic mu neúčtuju, protože nic nemá. Pohostí mě sladkým, rakijí a kávou. Rus mi půjčí plavky na plavání, čemuž se tu řekne velkoměstky „, ici na plažu . Jeden obchod se jmenuje Louver, druhý Moskva, máme hospody Kazina a Boulevard. Jinak je to tady zcela primitivní. Zatím jsem dostal tvoje balíčky s: bílými kalhotami, třemi kapesníčky, třemi páry baťových ponožek, kravatou, nějaké nitě a nějaké voňavé mýdlo.

Ivana má zase lepší náladu, Adrijanovy novinky už nejsou šokující, staly se součástí každodenního života, jejího i jeho, zvykli si na odloučení, alespoň v tuto chvíli se to tak zdá, v tento okamžik, kdy se jeden den přelévá do druhého, stejného, a dokud to tak bude, bude to dobré, protože pak to určitě stejně vybuchne ... takže není tak špatné, že jde Ivana zase do lesa se svým košíkem na houby, stoupá po stejné cestě a srdce jí buší, čerstvý vzduch a vůně bláta jí pohání krev a myšlenky, drží se jí mladistvé vzrušení.

Tady je jedna slovinského jazyka a jedna zeměpisu, dva stejné výpočtů a jedna dějin...Ačkoliv ta bude muset být brzo přepsána, řekne jí Vitalij. Stojí v kapradí a z dálky jsou slyšet kostelní zvony. Poprvé mi znějí jako krásná hudba, řekne si Ivana. A ještě pár hub jako alibi. Navrch ubrousku, pod kterým je skryto pět knih, položí tři babky a dva hříby. Na každou knihu vyrostla houba.

Ivana se na něj usměje. Potom se na ni tak hezky podívá, že jí jde teplo po zádech a vzplane v břicho. *Smrt fa ... hodně zdaru,* řekne jí.

Na konci srpna Pině oteče krk a má vysokou horečku, chraptí a ze svědicího nosu jí teče hnisavý výtok. Ivana je zoufalá: věděla to, věděla, že se něco stane, ale Adrijanovi o Pinině záškrtu nenapíše ani slovo, tento trest musí snášet sama, veškerý jeho hněv ponese sama, on už toho snáší dost. Přemítá, jak reagovala na Pinin pláč, jak na její touhy a občasné požadavky, jak na její nemoci, které byly do teď vždy mírnější, a zdá se jí, že to prostě nikdy neudělala dobře, obviňuje se, až jí vždy bodne v žaludku.

Každý den čtu v Donauzeitungu o vraždách a trestech. Mám o vás strach, dorazí srbský dopis se známkou krále Petra. Neustále přemýšlím, jak se máte, co děláte, co máte na sobě, co jste měli k jídlu. Dávejte si pozor na úplavici a tyfus, jsou tu silně rozšířené. Hezké, že se Pina zajímá o zvířata. Taky já jsem měl v pokoji kromě vší a potkanů celé zvířecí království: myši, šváby a blechy. Prostěradla po boji se štěnicemi vypadala, jako bych je posypal borůvkami a lehl si na ně.

Taky Ivana toho srpnového odpoledne leží na dece rozložené přes borůvčí a na své pláštěnce. Je to, jako by divadelní osvětlovač nad koruny schoval reflektory, takže je kontrast mezi drobnými jasnými skvrnami slunce a mezi listy měkčí, a těsně předtím, než Ivana zavře oči, se svět zatočí, smrt se stane láskou a láska se jehlou kompasu postaví na druhou stranu, naproti smrti, jih je na severu a východ na západě, Kaonik se posune ještě dál, někam do Bulharska, a les jako mech poroste oblohu a v šikmém slunečním paprsku, který prosvítá větvemi, Ivana nad sebou zahlédne zvednutý koutek úst a ucítí Vitalijovu teplou kůži, která voní po vláze, chůzi a kouři, Vitalij je kolem ní a v ní, nízké větve lísky se těsně nad zemí houpají v pomalých pohybech.

Nebudu si tě načrtávat, aby tě nepoznali, kdyby mě chytili — ale zapamatuju si tě. Namaloval bych tě celou, celou tvé já, nesestavil bych tě z dvou rozdílných kusů, z hlavy jedné ženy a těla druhé jako u Snídaně v trávě. Tady je to náš dočasný domov bez oken a dveří, dům s nejnutnějším, s dekou, borůvkami a lahví vína, jeho dočasnost je jeho krása, dočasnost a nouzový prostor, protože prostor je vždy, tak jako domov se životem, spojen časem. Na pařezu co by kamenem dohodil od obou snídajících jsou nakreslené letokruhy, které svědčí o stáří bývalého stromu, hlemýžď na něm zanechal svou slinnou stopu a pavouk si z nití, které vytvořil ze sebe samého, načrtl svůj domov jako loviště, Ivana a Vitalij leží v tomto příbytku bez zdí, do který se nikdo nevloupá, leží v trávě bez snídaně, bez stárnutí, v tomto časovém úseku bez prostorových hranic a Ivana si najednou vzpomene sporných, ale nyní tak harmonických Adrijanových slov: *Užívejte si všechnu tu krásu, jak ji cítíte, ale nemyslete na to, odkud je... pokud uslyšíte šumění listí, které se hýbe ve večerním větru, neposlouchejte ho, nesnažte se pochopit, co vám chce říct... Sněte, duše, sněte, a buďte šťastní ve svých snech.*

A také podruhé a potřetí a ještě se to zopakuje, to, co se stane obřadem, uprostřed lesa, když Vitalij překryje Ivanu a všechno zkamení, taky on se zastaví, jen jeho teplo se pomalu šíří do ní, zakryje ji před světem a chrání ji pod sebou, tiše naslouchají, jak je naplňuje pomalá krev, která prosakuje k podkoží, od něho k ní a zase zpět, teplo se po nich rozlévá, plní se zvolna, s diskretností, ale vytrvalou silou, která přichází pomalu, nejdříve v roztráštěných, pak prudkých ozvěnách.

[...]

Tlustý pár u dveří vnikal dovnitř, spěchali, aby si odnesli německý šicí stroj. S jižním přízvukem v přímořském nářečí se ptali, proč ho prodávám, a v podtónu mi dávali vědět, že se neoplatí je podvést, protože oni v každém případě odejdou jako vítězové. Věděla jsem, že jim nebudu schopna v žádném případě prodat stroj za inzerovanou cenu, a ještě k tomu jsem spěchala, souhlasila jsem s tedy jejich drastickým snížením. Skoro uražení, že to šlo tak hladce, se nakonec rozhlédli po místnosti, aby zjistili, zda by našli ještě něco, co by jim přineslo to potěšení z vyjednávání. Juno mrkla směrem ke starému Singeru v rohu, který už dlouho sloužil jako kus nábytku a ne jako šicí stroj.

„Ten neprodám.“

„Ten si vezmeme.“ On vytáhl ze zadní kapsy u kalhot rozdrčenou dvacku a nabídl mi ji.

„Není volný. Neprodám ho. Nevím, jak vám to mám říct. Není volný.“

„Není volný? Takže má přítelkyni?“ řekne ona se smíchem.

„Nebudte nezdvořilá“ doplnil ji on a zvažněl. „No dobře, za pětadvacet.“

„Prodávám jen ten v ruměném kufříku.“

Zase se zasmála

„Ona myslí ruměný, ne rumový,“ otočila se rozesmátá Bosňanka k muži. Pak se podívala na mě: „Kufr ti je slovinská rakev.“